

FOKO-NYTT NR. 33 4/2008

FOKOSEMINARET 2008

Tusen takk for et flott seminar!

FOKO Forum for
Opplæring innenfor
Kriminal -
Omsorgen
Underavdeling av EPEA

*Vi ønsker alle våre
medlemmer god jul og
godt nyttår!*

Lederen har ordet

Kjære fokofolk

Jeg gikk lenge og lurte på hva Wally Lamb drev med. Hvorfor kom det aldri noe nytt fra den kanten?

Wally Lamb er en amerikansk forfatter. Han har skrevet to av de beste romanene jeg har lest. Dessverre er verken "I know this much is true" eller "She's Come Undone" oversatt til norsk. Jeg anbefaler bøkene hans til alle som er glade i å lese engelsk - og så langt har ingen som har fulgt anbefalingen klaget. Nå har det vært stille lenge og jeg har lurt på hva Wally Lamb var opptatt med. Jeg har googlet og lett, men lite nytt har kommet ut av det. Jeg har fått med meg at begge romanene har vært anbefalt av Oprah og at han har vært gjest på hennes show. Likte han det, tro? Det gått ti år siden forrige utgivelse, og jeg har lurt på hva han somler han med?

Endelig finner jeg noe på nettet som får meg til å sperre øynene opp. For gode gamle Wally har ikke gått i hi, og ikke har han mistet lysten til å skrive heller! Til min store glede oppdager jeg at Wally Lamb de siste syv årene har vært opptatt med å drive med skriveopplæring i et kvinnefengsel i Connecticut. Det har resultert i en samling tekster han har utgitt under tittelen "Couldn't Keep it to Myself: Testimonies from Our Imprisoned Sisters". Her beskriver han innledningsvis hvordan han - da jentene endelig ble ferdige med å spørre ham ut om Oprah - oppdaget mange talentfulle skribenter. Han så hva det betød for dem å få hjelp til å sette ord på sine følelser og opplevelser. En av studentene hans vant endatil en pris, the Pen/Newman's Own Award, etter først å ha vært sensurert av fengselsmyndighetene. I september kom en ny samling med tekster fra studentene hans: "I'll Fly Away".

På omslaget av "Couldn't keep it to myself" skriver Lamb: "There are things that need be known about prisons and prisoners. There are misconceptions to be abandoned, biases to be dropped. What I hope is that people reading this book will bear in mind is that we are human beings first, inmates second."

Med dette er Wally Lamb og hans utgivelser behørig anbefalt. Jeg garanterer gode leseropplevelser og vet at jeg selv har noen foran meg i romjula, for i november kom den endelig, den tredje romanen som jeg snart har ventet på i ti år: "The Hour I First believed". Den ligger under mitt juletre fra meg til meg.

Med dette ønsker jeg alle en riktig god jul full av gode leseropplevelser og alle andre gode opplevelser. På gjensyn i 2009.

Hilsen Vigdis

INNHold

Leder har ordet	2
Styret i Foko	3
Innhold	3
Fokoseminar 16.-18.oktober	4
Nytt frå Fylkesmannen i Hordaland	5
Stortingsmelding 37 om kriminalomsorgen	6
“Min mentormor”, - læreren som aldri ga opp	7- 8
Prison education in Europe	9-10
“Sinna mann”	11-12
Why Prison Fails and How it Could Work	13
WAYBACKS TEATERGRUPPE PÅ BRUNSTAD	14-15
Glimt fra parallelle sesjoner	16-19
“Å vere i livet” om Halldis Moren Vesaas	20
BILDER FRA FOKOSEMINARET	21-22
Rekommandasjon	23

Medlem i FOKO?

Har du huset å betale medlem-savgiften?

Betal til Gisle Grahl-Jacobsen
Kontonummer: 1644.22.60803

STYRET I FOKO

Leder
Vigdis Fosheim
Klosterskoegen vgs,
Slusesprosjektet
E-post: vi-fos@online.no

Nestleder
Tore Kjemperud
Ringerike fengsel
Postboks 40
3533 Tyristrand
Tlf. 32 11 35 63
E-post: tore.kjemperud@fastlane.no

Informasjonsansvarlig
Hilde L. Larsen

Færder vgs avd Berg fengsel
Søndre Berg 30
3125 Tønsberg
E-post: hildela@vfk.no

Kasserer
Gisle Grahl-Jacobsen
Strømsø vgs, avd. Drammen feng-
sel, Erik Børresens gt. 20
3015 Drammen
E-post: gisle.grahl-
jacobsen@skole.bfk.no

Sekretær
Torfinn Langelid
Fylkesmannen i Hordaland

Utdanningsavdelinga
Postboks 7310, 5020 BERGEN
E-post: torfinn.langelid@fmho.no

1. vararepresentant
Elin Barth
GVO, avd. Oslo fengsel
0134 oslo
E-post: elan3@online.no

2. vararepresentant
Knut Bjørn Strømmen
Færder vgs avd Berg fengsel
Søndre Berg 30
3125 Tønsberg
E-post: knutst@vfk.no

NYTT FRA FOKO

FOKOSEMINAR 16.-18. OKT 2008

Hilsen fra Anne Costelloe

Ms. Vigdis Fosheim,
Chairperson,
FOKO.

Dear Vigdis,

On behalf of the EPEA Steering Committee I would like to thank you most sincerely for hosting us at FOKO's recent conference. We are very grateful to FOKO for inviting us to join you at this successful event.

In fact, the Steering Committee was so pleased with how things went that we decided it would be a good idea if future EPEA Steering Committee meetings would be held alongside branch meetings and conferences.

In this way, the Steering Committee can become aware of developments and innovations happening in that country as well as discover what is of real concern to the local members. In turn, the branch members may have an increased understanding of what it is the wider organisation does and why and how we do it. So, thank you to FOKO for planting those seeds in our heads and let's hope we can all reap the benefits at a later stage!

Please pass on our regards to the other FOKO Steering Committee members and of course to all the FOKO members we met at the amazing Brunstad Conference Centre.

Again we are very grateful to you for allowing us share our aims and ideals with your members and for providing us with the wonderful opportunity to meet old friends and make some new ones.

Kindest regards,

Se også omtale i EPEA NEWS

http://www.foko.no/medlem/epea/EPEA_NEWS_32.pdf

Nytt frå Fylkesmannen i Hordaland

Vi er i ferd med å leggje eit arbeidssomt år bak oss. Det har vore stor aktivitet dette året. Alle fengsla som skal ha opplæring, har fått etablert skole. Det er viktig at dei innsette som har rett og plikt til grunnskole og rett til vidaregåande opplæring, får retten sin ivaretatt.

Arbeidet med oppfølging av stortingsmeldinga "vår" går sin gang. Mange prosjekt prøver på ulike måtar å utvikle og forbetre opplæringa. Vi har fått ei ny stortingsmelding om kriminalomsorga nr. 37, 2007-2008, Straff som virker - mindre kriminalitet - tryggere samfunn. Meldinga skal behandlast i vårsesjonen og der er mange framlegg som kan få konsekvensar for opplæringa i kriminalomsorga.

Vi vil også minne om året som kjem. I slutten av januar 2009 inviterer vi administrativt personale til ei samling på Sørmarka. Vi oppmodar dei som ikkje alt har meldt seg på, om å gjera det. Som de ser av programmet, går vi gjennom og drøftar mange viktige saker. Det er viktig at alle er med på det. Vi minner også om fagsamlinga på Gardermoen 11. og 12. februar 2009. Denne fagsamlinga for dei ulike fagområda, er noko som har vore etterlyst av lærarane i mange år. Vi vonar at mange lærarar finn vegen til Gardermoen desse dagane. Elles får de følgje godt med på heimesida der vi prøver å legge ut aktuelt nyhende til ei kvar tid <http://www.fylkesmannen.no/fagom.aspx?m=20345>

Vi vil takke administrativt personale og lærarane for godt samarbeid og for mange, gode og konstruktive tilbakemeldingar. Ein takk til dykk for det gode arbeidet de gjer for å motivere og oppmuntre dei innsette for å koma i gang med opplæring. Det var mange som høyrde engelskmannen Ervin James på FOKO-seminaret i år. Han har site 20 år i engelske fengsel. I dag er han spaltist i The Guardian og har skrive mange bøker. Han stilte spørsmålet kvifor vi alltid vektlegg feila og dei negative tinga istadenfor å sjå på det positive og kva som er mogeleg å få til. La det bli eit motto for 2009 at vi alle styrkjer det positive, motiverer og oppmuntrar til innsats slik at elevane blir LIVSMEISTRANDE menneske.

GOD JUL OG EIT GODT NYTTÅR til alle frå Hordalandskontoret

Torfinn Langelid

Stortingsmelding 37 om kriminalomsorgen

Straff som virker

Ti år etter den forrige stortingsmeldingen om kriminalomsorgen har vi fått en ny melding der målsettingen er å forsterke innsatsen for å finne alternativer til fengsel og å bli mer effektive i forhold til rehabilitering. Knut Storberget har gjennom arbeidet med meldingen oppfordret alle i Norge til å sende innspill og råd til ham via departementets nettside, og det ble opprettet en rekke møteplasser der meldingsarbeidet sto som hovedtema.

Tenketårnet er én av møteplassene. Justisdepartementet inviterte i mai 2007 sju fag- og kulturpersonligheter – tre professorer, én filmskaper, én skuespiller, én økonom og én dommerfullmektig – til Bastøy fyr for i to dager og én natt å diskutere fremtidens kriminalomsorg. Hvordan skal samfunnet reagere mot uønsket atferd? Hvorfor straffer vi på den måten vi gjør? Og er det andre og bedre måter å straffe på? Dette var noen av spørsmålene som medlemmene i Tenketårnet diskuterte.

Prosjektleder Jan-Erik Sandlie, kriminalomsorgen sentral forvaltning, åpnet med å si litt om den åpne prosessen det har vært rundt denne stortingsmeldingen.

Til enhver tid sitter det omkring 3 300 personer i norske fengsler. 2 622 av påbegynte dommer er én måned eller mindre, 2 072 er mellom én og to måneder, mens 1 252 av dommene er mellom to og tre måneder. Gjennomsnittlig soningstid er 103 døgn, viser tall fra 2006.

Sandlie fremhever meldingens budskap om at straff må ha et godt innhold. Noen viktige nye punkter er bla forslaget om landsbyfengsel der fengselet så langt som mulig skal være likt samfunnet utenfor. Næringslivet skal kunne opprette arbeidstilbud inne i fengselet og de innsatte får

ordinær lønn. De må da betale husleie, og ta ansvar for egen husholdning.

Hjemmesoning med elektronisk kontroll er satt i gang som prosjekt i 6 fylker. Når ordningen er prøvet ut er målet å utvide tilbudet til alle fylker.

Ved skoleavdelingene skal det satses på økt bruk av fjernundervisning/nettstøtta læring for å kunne utvide tilbudet ved de enkelte fengslene. Ved de åpne fengslene er det også tydelige føringer på at økt bruk av frigang skal benyttes. Samarbeid mellom skole og fengsel er sentralt også i denne meldingen, og det søkes stadig etter å finne gode samarbeidsarenaer og –former.

Straff som virker forutsetter også et felles løft for tilbakeføringsarbeidet. Skal straffen virke, må tilbakeføringsarbeidet være planlagt og ivaretatt på en god måte. Tilbakeføringsgarantien som stortingsmeldingen legger opp til skal sikre den innsatte en vellykket integrering i samfunnet etter soning. Det handler om et sted og bo, jobb, skole, nettverksbygging med mer. Garantien forplikter både det offentlige og den innsatte selv til et felles

“Min mentormor” - læreren som aldri ga opp

Fredag 27. september la regjeringen frem en ny stortingsmelding om kriminalomsorg, Straff som virker. Tilstede var bl a statsråd Tora Aasland som i sin tale sa at det var en ting hun hadde lagt spesielt merke til i stortingsmeldingen, og det var historien og intervjuet om Olai. Under soning ved Berg fengsel i Tønsberg tok Olai kokkutdanning og fikk i slutten av september 2008 fagbrevet i hånden etter endt læretid ved en fasjonabel restaurant i Oslo. I intervjuet som er referert i stortingsmeldingen blir Olai spurt om det er ”noen i kriminalomsorgen som har betydd mer for deg enn andre?” Olai svarer da; ”– Nei, betjentene var jevnt over greie de, og skal jeg nevne noen spesielt, så må det bli læreren som aldri ga opp”.

En fredag i oktober tar jeg med meg læreren, Lena Fekene, på besøk til Olai på restauranten han nå arbeider ved på Høvikodden i Asker. Det er definitivt gjensynsglede mellom læreren og eleven, og vi blir servert en utsøkt lunsj som vitner om at Olai har gjort et godt og riktig yrkesvalg. Læreren blir imponert, selv om hun for mange år siden så hva det bodde i eleven sin.

Mens vi spiser kommer minnene frem, både de morsomme og gode, og de vanskelige og utfordrende. ”Jeg husker så godt den første oppgaven jeg levert til deg” sier Olai. ”Jeg også” svarer Lena, ”Du fikk en 2-er og var sikker på at dette ikke ville gå”.

Olai kom til Berg fengsel fra Ullersmo, der hadde han tatt flere allmennfag og hadde planer om å ta generell studiekompetanse. Han ble tipset av medinnsatte på Ullersmo om at Berg fengsel var et bra sted å sone, spesielt hvis du skulle ta utdanning. Interessen for matlaging hadde Olai hatt lenge, og når han kom til Berg dukket muligheten for å ta fagbrev som restaurantkokk opp som en høyst reell mulighet. Slik ble det!

”Jeg var klar fra dag 1 i fengsel at jeg måtte bruke tiden til å gå på skole, for meg var det det eneste fornuftige å gjøre” forteller Olai. ”Du hadde en veldig stek vilje og en iherdighet som hjalp deg fremover” skyter Lena inn. ”Olai hadde drømmer og i tillegg evnen til å omsette disse drømmene til realistiske mål” forteller Lena, ”han ville gjerne ha ting raskt gjort, og ble noen ganger litt småsint når han ikke fikk til ting slik han hadde sett det for seg”

Olai og Lena mimrer videre, om bènaisesaus som ble mislykket, mappeoppgaver, praktiske prøver, og vennskapelig konkurranse mellom elevene på kjøkkenet. Det var om å gjøre å lage den beste maten og å få de beste karakterene. Olai var en av de som alltid krevde en forklaring hvis han ikke fikk den rette konsistensen på en saus, eller den karakteren på en prøve. ”Du var litt hard, Lena” sier Olai smilende, ”jeg fikk aldri en 6-er”.

Etter endt skolegang på Berg tok han med seg all lærdommen Lena gitt han, reiste til Oslo og tilbrakte siste del av soningen på Fretex overgangsbolig. Olai ble den andre av Lenas elever som fikk ta læretiden ved en av Norges beste restauranter. Den store drømmen er å åpne egen restaurant, men det er langt inn i fremtiden i følge Olai selv. Før den tid er målet en kjøkkensjefstilling på en oljeplattform, og Lena er fortsatt sikker på at Olai får til det han vil. Lena minner han på et spørsmål som hun stiller alle sine elever. "Jeg spurte deg aldri hva vil du bli? Mitt spørsmål er hvem vil du bli?" sier Lena. Og hva er svaret da Olai? "Jeg vil bli god (best) i faget, og et godt forbilde for lærlinger" svarer Olai.

Vi er i ferd med å avslutte en hyggelig lunsj, Olai må jobbe videre, i kveld venter han 30 stykker til "vilt- og sjømatbuffet". Olai har klart å få noe positivt ut av fengselsoppholdet, han har blitt kokk, tatt fagbrev, og Lena er tydelig stolt. "Lena er min mentormor, hun var en dyktig og motiverende lærer samtidig som hun viste omsorg ved å ta meg (oss) med på skitur og bake kake til meg på bursdagen min".

Hilde L Larsen

Lena Fekene og Olai.

Prison education in Europe

Council of Europe (Europarådet) er et europeisk råd som arbeider med kultur og utdanning. Norge er en deltaker i Europarådet.

Europarådet har utarbeidet dokumentet "Education in Prison" og tar for seg ulike aspekter ved fengselsutdanning. Utkastet ble nøye gjennomgått av EPEA, som ga tilbakemeldinger om ønskelige forandringer. Dokumentet er nå ferdig redigert og trykket. En av EPEAs arbeidsoppgaver er å fremme dette dokumentet, følge det opp og melde tilbake til Europarådet.

47 land er med i Europarådet, ikke alle landene er med i EPEA. EPEA (European Prison Education Association) er en såkalt NGO (Non governmental) ikke statlig og ikke kommersiellorganisasjon som har en deltagende posisjon i Europarådet. EPEA er sammensatt av lærere og andre som står for utdanning og opplæring i fengsel. Videre for ledere, forskere og andre profesjonelle som har interesse i å fremme og utvikle utdanning og relaterte aktiviteter i fengslene rundt omkring i Europa i samsvar med Europarådets anbefalinger.

Grener Hvert land stiller med en eller flere nasjonale grener. FOKO utgjør en slik gren. Hver gren kan velge to liasons personer og minst en av disse bør være i daglig kontakt med innsatte. Liasonspersoner som deltar på EPEAS generalforsamling kan velge de regionale representantene som deltar i styret. Hver gren har 2 stemmer.

EPEA

EPEAs rolle er å være et talsorgan for fengselsundervisningen. I mange land er skoletilbudet på et lavt nivå eller ikke eksisterende. Det er mangel på utdannede lærere og på læreplaner.

Anne Costelloe, Chair of the EPEA

Ute i Europa er virkeligheten annerledes enn i Norge i forhold til undervisning i fengsel. Tidligere var det i noen land en selvfølge å tilby filosofiundervisning til de innsatte, men dette faget er nå fjernet. Undervisningstilbudet blir innskrenket betraktelig til lese-, skrive- og dataopplæring, noe som tyder på at undervisningen i fengslene mister taket. Fokuset ligger på at den innsatte skal skaffe seg jobb etter løslatelse.

Tendensen i straffegjennomføringen i Europa har gått i retning av mer frihetsberøvelse og isolasjon av den innsatte (cellefengsel). Det er liten åpenhet for variasjon og individuelle behov. Man setter fokus på det verste hos den innsatte og tilbyr programmer for å plukke vekk disse aspektene uten å samtidig fremme de positive sidene ved den innsatte. Faktorene ovenfor bremser mulighetene for å ta utdannelse mens man sitter i fengsel. EPEA setter fokus på disse problemene.

Integrering av etniske, språklige og kulturelle minoriteter er et annet viktig område å arbeide med. Hvordan møter vi en fange som ikke kan lesse og skrive på sitt eget språk? Et annet

moment er: Hvordan integrere IKT og internett i opplæringen? Også utdanning og opplæring av lærere og andre med opplæringsansvar er viktige punkter å fokusere på. EPEA vil tilby slike kurs. Da vil man blant annet få kompetanse i å undervise voksne. EPEA vil også fremme et bredere syn på hva utdanning er. For å anerkjenne mer av uformell utdanning. Det er også viktig å utdanne de innsatte til å bli aktive medlemmer i samfunnslivet.

Innenfor EPEAs medlemsland har man satt i gang prosjekter hvor et system i et land er blitt satt opp som foregangsprosjekt for et annet land. På denne måten har man fått større gjennomslagskraft hos myndighetene i landet hvor man forsøker å endre og forbedre en situasjon. Norges modulsystem er blitt et eksempel for Bulgarsk fengselsopplæring. Irlands individuelle utviklingsprogram blir forsøkt innført i Hellas, og fjernundervisningen fra Sverige importeres til Tsjekia og Storbritannia.

VEPS (Virtual European Prison School)

Et europeisk ressurscenter på nett for elever/ studenter og lærere i fengsel. På dette nettstedet kan alle legge ut ressurser i ulike fag og på ulike språk. På denne måten kan en innsatt i for eksempel Norge finne kurs eller oppgaver på sitt eget språk.

Petros Damianos fra Hellas

EPEA har kontakter som er spesialister på ulike områder som de videreformidler. Man kan derved kobles til personer som arbeider med det samme i andre land. VEPS prosjektet er et eksempel på dette.

Linn Mathiesen

Parallelt med FOKO-seminaret hadde EPEA delegasjonen møtevirksomhet på Brunstad.

EPEA delegasjonen var spesielt invitert av Fylkesmannen i Hordaland og FOKOstyret til å delta og bidra på seminaret. Noe av hensikten var bla annet å gi FOKOmedlemmene muligheten til å plassere seg selv i en større, internasjonal sammenheng.

“Sinna mann” v/ Gro Dahle og Øyvind Aschjem

Foredraget startet med en innledning av Øyvind Aschjem der han fortalte om hvordan prosjektet med bok og teater kom i gang. Han tok kontakt med Dahles mann illustratøren og tegneren Svein Nyhus. Han mente at kona hadde for mye å gjøre til å sette i gang med et bokprosjekt. Men enden på visa var at Aschjem og ekteparet Dahle/Nyhus satte i gang med prosjektet.

Aschjem fortalte om hva krenkelser og overgrep gjør med barn. Og han poengterte også hvor skadelig det å være vitne til krenkelser er for et barn. Disse setter dype spor og generer mange vonde minner. Videre ble det referert til Arild Nyquist som har skrevet om slike temaer tidlig. I mitt liv er det mange rom med slimete salamandre. (A. Nyquist)

Etter denne korte innledningen ble ordet gitt Gro Dahle. Han sa at hun alltid hadde vært redd for sinna menn og at dette hadde gjort at hun til en viss grad har utviklet en konflikt hemming. Etter dette lest Gro Dahle fra boka si.

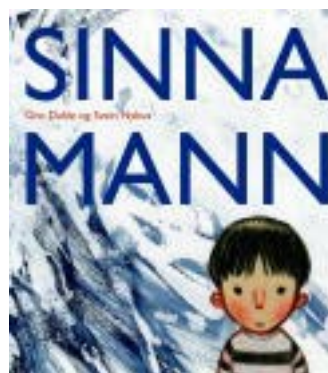
Aschjem gikk videre inn på slutten av boka og fortalte om en gruppe barn han jobbet med. De hadde fått audiens hos Kongen. Mot slutten av audiensen hadde Kongen sagt at ”dette er ikke barns skyld”. Akkurat dette var helt i tråd med hele prosjektet som handler om å sette barnet fri..

Aschjem var tydelig på at hans rolle i prosjektet var kun faglitterær og at det var

viktig at barnets stemme kom frem gjennom teksten til Dahle. Han forteller videre

at han er opptatt av forsoningens mulighet og kom med et eksempel med en 17-åring som forsøkte og forsonet seg med sin far.

Gutten hadde vært vitne til hans far hadde vært voldelig mot moren når han var mindre. Da følte gutten at verden ”raste litt sammen for han”. Aschjem ønsker å utfordre tanken om ”det biologiske prisnipp” som har vært gjeldende innenfor blant annet barnevernet i mange år. Det kan hende barn har bedre av å være i stabile forhold enn at biologiske foreldre har omsorgen, særlig hvis det er i et voldelig hjem. ”Et hvert barn er skadet av sin far..... man må binde silkeskjerfet der det kjennes”. Med andre ord vi må tørre å kjenne på skamfølelse og frykten skal vi komme noen vei.

Tittelbladet til boka Sinna mann

Barn som har vokst opp i hjem med utrygghet og vold har en overrepresentasjon til å bli voldelige selv. Eplet faller ikke langt fra stammen. Det er alltid en forhistorie, ADHD er ikke bare fysisk men kan komme som et resultat av krenkelser gjerne knyttet til aggressivitet. Hjemmet skal være et sted der barn kan søke trygghet. Det skal være det tryggeste stedet. Hvis ikke kan det føre til låste følelser, låste tanker og låste fortellinger. Barn som er redde får ofte ikke hjelp for de virkelig er skadet. Uro og utrygghet presterer dårligere enn andre barn, både på skole, sosialt og i organiserte aktiviteter.

Forfatter Gro Dahle og psykolog Øyvind Aschjem,
Alternativ til vold

En ulykke kommer sjelden alene. Barn som er utsatt for seksuelle overgrep har oftere foreldre som rus-er seg, er barn av fengslede foreldre og av psykisk syke foreldre. Aschjem avslutter med at barns rettigheter og rett til trygghet må ivaretas bedre og at dette er en grunnleggende menneskerett.

Foredraget ble godt mottatt og det er helt klart viktige temaer som ble tatt spesielt i forhold til "våre klienter" som ofte har en del ballast med seg.

Jon A. Magnæs

Illustrasjonene i Sinna Mann er laget som en blanding av blyanttegninger og papirkollasj

Why Prison Fails and How it Could Work v/Erwin James

En tilsynelatende ordinær mann unntar podiet på brunstad. Han er like velkledd som briter er kjent for å være, og i tillegg svært veltalende. Den ordinære briter har en høyst uordinær historie å fortelle.

Erwin James har sittet 20 år i britisk fengsel. Han har en oppvekst og fortid vi andre er glade for at vi aldri har følt på kroppen. Erfaringene han bærer med seg har vært dyrekjøpte. Vi får et innblikk i et liv preget av rusmisbruk, vold, sult, kulde og ensomhet. Erwin James forteller levende om den første natten som uteligger. Han forteller om da han som ung gutt sov på offentlige toaletter, om sulten som herjet i kroppen om kulda, og det å være alene.

I dag brenner han for å gjøre kriminalomsorgen bedre. Han ønsker å bruke sine erfaringer, fortelle sin historie og på den måten bidra til å gjøre forståelsen for det viktige arbeidet som gjøres ennå bedre.

Den først tiden i fengsel kjempet Erwin James med å finne meningen. Han var nødt til å se en mening med livet for å overleve. Han oppdaget raskt at han møtte mennesker med to ulike holdninger. "Den ene gruppen mennesker ville ha kontroll på deg ved å holde deg i fengsel, mens den andre gruppen ønsket å hjelpe deg til å få noe positivt ut av soningen".

Erwin James opplevde lærerne som positive motivatorer. Tidligere hadde skolen vært knyttet til tapsopplevelser, men i fengselet fant Erwin frem til skrivegleden i engelsktimene. Det ble viktig for Erwin å finne sin plass i fengselet, og gjennom skrivingen ble han den som hjalp medinnsatte med brev og søknader. Han mestret skrivingen svært godt, og tok et journalistkurs. Skrivingen ble etter hvert så bra at han til slutt fikk sin egen spalte i prestisjeavisen "The Guardian". Den først spalten var på 1800 ord og fikk tittelen "A life innside".

Spalten gjorde at Erwin fikk til noe helt nytt, han fikk åpne et vindu i fengselet og lot andre titte inn. Direktøren var først skeptisk, men når suksessen var et faktum var han blant dem som ville dele suksessen til Erwin. Skrivingen har blitt Erwins vei ut av det livet han levde tidligere. Han presiserer at suksessen ikke er et resultat av straffen, den har mer kommet på tross av straffen. Selv om han i dag har familie og et vanlig liv opplever han at tilgangen til et vanlig liv vært vanskelig.

Erwin James forteller en følelsesladet og viktig historie. Ved å bli behandlet med respekt og verdighet fikk han muligheten til å få til noe verdifullt. Han understreker at det som virket for han var å få *muligheten til suksess*.

<http://www.guardian.co.uk/society/2008/nov/14/norway-prison-erwin-james>

Hilde L Larsen

WAYBACKS TEATERGRUPPE PÅ BRUNSTAD

I forbindelse med Foko seminaret på Brunstad optrådte teatergruppa fra WayBack med et flott, musikalsk innslag. Her viste de et utdrag fra sin forestilling "Bakgår'n" som ble satt opp på Rosenhoff i september. At gruppa beveget sitt publikum er det ingen tvil om, publikum var både imponert og rørt.

Dramalærer Elin Barth fra Grønland voksenopplæringscenter er også stolt over gjengen sin. I perioden mai til september var hun midlertidig "utlånt" fra sin stilling i Oslo fengsel. Det er første gang WayBack har hatt denne type teaterproduksjon der medlemmene i organisasjonen deltar som skuespillere. I ensemblet på 14 har flere bakgrunn fra annen undervisning i fengsel, enten innenfor anstalter eller på GVO's skoletilbud etter endt soning.

- "Dette er en herlig gjeng" sier Elin entusiastisk. "Jeg tvilte aldri på at vi skulle greie å sette opp dette teaterstykke i bakgården på WayBack, men det er lov å bli positivt overrasket over hvor gode og innsatsvillige hele gjengen viste seg å være. Mange stod på scenen for aller første gang og har hele veien gitt uttrykk for at teaterarbeid er morsomt og givende. Da var det bare å kjøre på for meg som instruktør. Ingen oppgave ble for vanskelig, de snakket selv om utfordringer som var til for å løses."

- "Gjengen var så musikalske, til og med avslutningen av Slavekoret på italiensk var imponerende."

Elin vil gjerne trekke frem sin musiker-kollega Eirik Bøhn- Berntsen. "Eirik og jeg har fulgt hverandre i mange år. Han har mye av æren for det høye, musikalske nivå også i mine tidligere oppsetninger i Oslo fengsel. Ved siden av å være en drivende dyktig musiker, er han en stor pedagog. Han har et spesielt engasjement for vår elevgruppe, jeg tror det er synlig også for publikum."

Vil du sette opp flere forestillinger på WayBack ?

"Jeg håper det. Fremdeles ønsker jeg å jobbe med mine elever i Oslo fengsel, men ser det som veldig konstruktivt med teatertilbud også etter endt soning."

Hilde L Larsen

Elin Barth og teatergruppa WayBack som opptrer på Brunstad

Bildene er hentet fra forestillingen WayBack hadde på Rosenhoff i september.

En fargerik og dyktig gjeng!!

Vil du vite mer om WayBacs arbeid? Ta en titt på hjemmesiden

<http://www.wayback.no>

Glimt fra parallelle sesjoner

Parallelle sesjoner

I år hadde FOKO-seminaret 7 parallelle sesjoner å by på. Vi refererer noen av dem og oppfordrer dere til å skrive inn om det dere er en del av i det daglige, ingenting er for lite. Vi ønsker at FOKO skal være en organisasjon der vi deler erfaringer med hverandre og lærer av det andre prøver ut. Noen av de parallelle sesjonene er pågående prosjekter som er initiert av fylkesmannen i Hordaland, mens andre representerer aktivitet rundt om kring ved de ulike fengslene/skolene.

Realkompetansevurdering i opplæring innenfor kriminalomsorgen

VOX leder prosjekt for å øke bruken av realkompetansevurdering i opplæringen innenfor kriminalomsorgen. Dette skal bidra til individuelt tilrettelagt opplæring.

Prosjektet er et oppdrag fra Fylkesmannen i Hordaland og er et tiltak i oppfølgingen av St.meld. nr. 27 – Om opplæring innenfor kriminalomsorgen «Enda en vår».

Det er satt i gang lokale prosjekter i Ravneberget fengsel i Østfold, Berg fengsel og Sem fengsel i Vestfold, Bergen fengsel i Hordaland, Hustad fengsel i Møre og Romsdal og Trondheim fengsel i Sør-Trøndelag. Camilla Alfsen fra VOX fortalte om prosjektet som er inne i sitt siste (av tre) år. Hensikten er å gjøre realkompetansevurdering kjent og benyttet i opplæringen innenfor kriminalomsorgen. Dette skal føre til helhetlige og tilrettelagte opplæringsløp.

Les mer om prosjektet på www.vox.no

Nettstøtta læring i opplæring innenfor kriminalomsorgen

Paal Chr. Breivik fra Fylkesmannen i Hordaland orienterte om prosjektet Nettstøtta læring i opplæring innenfor kriminalomsorgen. Prosjektet er et ledd i oppfølgingen av stortingsmelding 27 satt Fylkesmannen i Hordaland ned en arbeidsgruppe som fikk som mandat å lage ei skisse til et prosjekt som gjelder bruk av fjernundervisning/nettstøtta opplæring i kriminalomsorgen.

Formålet med arbeidet er å utvide opplæringstilbudet i grunnopplæringen og i høyere utdanning gjennom bruk av fjernundervisning/nettstøtta opplæring.

Ønsket er å etablere faste fjernundervisningstilbud/nettstøtta opplæring for alle innsatte i fengsel med lav grad av sikkerhet (åpne fengsel) og alle elever i oppfølgingsklasser.

På sikt skal det være mulig å gi flere og mer fleksible ved fengslene/skolene, og tilbudet skal være i tråd med den innsattes ønsker og behov. Det er viltig å skape kontinuitet i opplæringen slik at innsette/straffedømte får gjennomført opplæringen og dokumentert sin kompetanse.

De fengslene/skolene som er med i prosjektet er Mysen vgs og Trøgstad fengsel, Færder vgs og Berg fengsel/Oppfølgingsklasse, Storhamar vgs og Hamar åpne fengsel, Brundalen vgs og Trondheim fengsel avd. Leira, Steinkjer vgs, avd Furuskogen Oppfølgingsklasse

Pedagogisk entreprenørskap, mer enn bare Ungdomsbedrift

Anniken Sund, Guri Stokka og Cathrine Tronshart alle Brundalen vgs, avd. Trondheim fengsel brenner alle for entreprenørskap som metode. Entreprenørskap kommer innenfor flere sentrale punkter for opplæring i kriminalomsorgen, "Straff som virker", blant annet: Bidra i arbeid og utvikling i samfunnet, skape flere muligheter for et sporskifte i livet, og innsatte får utvidet ansvar ved å lage elevbedrifter i fengslene hvor innsatte jobber med hele arbeidsprosessen fra produksjon, markedsføring, salg og regnskap.

Det har i Trondheim en forankring i ledelsen og er et satningsområde. Deres visjon er "Rom for alle blikk for den enkelte". Det er viktig at noen har ansvaret. I Trondheim har de egen lærerressurs til dette fordelt på to lærere med 20 % hver. Det er mulighet for etterutdanning innen dette. Det bør være kultur for nyskaping og en felles forståelse for tiltaket og noe alle har et visst eierforhold til på arbeidsplassen.

Glassbasen Ungdomsbedrift

UB (ungdomsbedrift) er en av flere metoder i pedagogisk entreprenørskap. Mange fag er involvert i dette. I glassbasen består gruppen av 2 under samfunnsstraff, 2 med fullført samfunnsstraff og en som har sonet ferdig fengselsstraff. Ungdomsbedriften produserte ulike gjenstander innenfor glasskunst. Viktige punkter i gjennomføringen i entreprenørskap er den gode forretningsidè (kreativitet), markedsundersøkelser, produktutvikling, organisasjonskart, stillingsinstrukser, markedsføring, utstillinger og regnskap. Det skal avholdes styremøter med og uten mentor. Rapporter skal skrives og det deles ut kursbevis.

Det er viktig å bruke lang tid på den kreative delen og idèutviklingen. Glassbasen søkte både Friomsorgen og skolen om oppstartsstipend. Det avholdes en fylkesmesse en gang i året. Glassbasen fikk en 2.plass og to 3. plasser ved denne messa. Deres utsalgssteder var en butikk på hovedskolen, butikken ved Trondheim fengsel, salg utenfor kantina i fylkeshuset og direkte salg fra Oppfølgingsbasen.

UB bruker mentor. Det er en person med ekstern kompetanse. Mentoren velges i forhold til de fagkunnskapene som trengs i ungdomsbedriften. I dette tilfellet hadde mentor kompetanse innen glasskunst og det var også en fagperson inne i forhold til utstilling, interiør og design. Bedriften avsluttes med en årsrapport. Glassbasen gikk ut med et overskudd på 57 000kr. Overskuddet ble fordelt prosentvis etter oppmøte i bedriften. 5000 kr av overskuddet ble holdt av til ny bedrift.

Nermarka ungdomsbedrift

Overskuddet kan ikke fordeles på samme måte her, men elevene som deltar på bedriften får 20 kr ekstra i dagpenger som de får utbetalt samlet ved løslatelse.

Entreprenørskap skal også innføres ved den nye forvaringsavdelingen, det passer godt under fokuset på endringskompetanse.

Entreprenørskap blir gjennomført på service- og samferdsel. Det er et samarbeid mellom fengsel og skole. Det har ført til Norges første selvbetjeningsbutikk i lukket fengsel. Den er organisert etter UB metoden PTF. Nermarka tilbyr også entreprenørskap på studiespesialiserende. Det startes med en Grundercamp der elevene jobber i tverrfaglige grupper over to døgn med problemstillinger. Her tas det også i bruk "Fra utdanning til jobb" som er et samarbeidsprogram mellom UE og Manpower. Etter endt kurs mottar elevene en attest.

For å kunne delta på konkurransene har de videooverført resultatene til en fagjury. Det eksterne samarbeidet har gått på mentor, hovedskolen, offentlig sektor, lokalt næringsliv og ulike organisasjoner. På denne måten utvides læringsarenaene for innsatte. Det bygger opp nettverkskompetanse.

Suksessfaktorene er flere: felles plattform, tverrfaglig samarbeid innsatte og ansatte, bruk av eksterne samarbeidspartnere og fleksibel ressurs. Entreprenørskap styrker selvtillit og mestringsevne. Det omgjør negativ til positiv kreativitet. Det kan kanskje være med på å gjøre overgangen etter endt soning lettere og kan være med på å unngå ny kriminalitet. Pedagogisk entreprenørskap handler om å se muligheter og gjøre noe med dem.

Samarbeid skole – arbeidsdrift Åna fengsel

Fokus på samarbeid mellom skole og arbeidsdrift har alltid vært viktig for FOKO. Vi har medlemmer fra begge arenaer og ser at vi har gjensidig nytt av å jobbe sammen for å gi enevne/innsatte det beste tilbudet. Mange fengsler jobber med utfordringer knyttet til dette og Tina S. Rosland og Arne Andersen, Åna fengsel, og Edvin Berg, Time vgs, avd. Åna fengsel delte sine erfaringer på FOKOseminaret.

Dessverre hadde ikke FOKOnytt en "journalist" tilstede og kommer tilbake med dekning av samarbeidet som Åna fengsel har fått til.

Ansvarsgruppemetodikk I Kriminalomsorga

Ved Berg fengsel i Tønsberg er ansvarsgruppemetodikk selve hjertet i samarbeidet med og rundt den innsatte. Sosialkonsulent Britt Wiese, kontaktbetjent Jørgen Torp og lærer/rådgiver Hilde Larsen forteller at det er den innsatte som "eier" ansvarsgruppa. Den innsatte og kontaktbetjenten styrer ansvarsgruppa og har ansvar for innkallinger og referatføring.

Ansvarsgruppa består av en kjerne bestående av den innsatte og kontaktbetjenten. Ellers er sosialkonsulent, rådgiver, faglærer og arbeidsleder (verksbetjent) vanlige deltakere i ansvarsgruppen. NAVkonsulent, fritidsleder, sykepleier o.a. kan innkalles ved behov.

Ansvarsgruppas viktigste oppgave er å planlegge soningen (fremtidsplan), ivareta den innsattes behov og diskutere realistisk fremdrift. Saker som blir behandlet i ansvarsgruppen er bla skoleløp, praksis, evt friganger, permisjoner, ulike søknader, sosialfaglige behov, behandlingsbehov, trivsel med mer.

Det er viktig å ha være åpne og snakke sammen. Ved at den innsatte vet at ansvarsgruppa snakker sammen blir lettere å avsløre manipulasjon og misforståelser. Berg fengsel er et mellomstort fengsel med 48 innsatte, det er oversiktlig og "alle kjenner alle" – på godt og vondt.

De som har arbeidsstedet sitt på Berg fengsel ser på ansvarsgruppearbeidet som en suksessfaktor, og som et viktig samarbeidsverktøy mellom skole og kriminalomsorg.

MI motivasjon og endring – samtaleteknikk som verktøy

Anne Berit Holden fra Kriminalomsorga region sør holdt et inspirerende innlegg om samtaleteknikken MI (Motivational Interwieing). MI er omtalt i forrige FOKOnytt og vi tillater oss å gjenta noe av det.

MI blir på norsk kalt både motiverende samtale og endringsfokuset rådgivning. En MI-samtale handler fremfor alt om motivasjonsaspektene ved endring. Ikke først og fremst om hvordan endringen skal skje, men om den skal skje – hvorfor eller hvorfor ikke. MI-utøvere prøver å skape rom for refleksjon der klienten (eleven) kan stanse opp og se, føle, tenke, møte og reflektere over seg selv, utforske, og løfte frem egen motivasjon og ta stilling til eventuell endring. Samtalen er klientsentrert og rådgiverstyrt, og målet er å øke den indre motivasjonen i forhold til endring gjennom å utforske og løse ambivalens.

Anne-Berit ble presentert for MI i 2000, og har siden det følt at dette er en metode som passer hennes personlighet. MIs grunnholdning var noe av det som tiltalte henne når hun først ble oppmerksom på metoden. "Aktelse, empati og ekthet skal ligge til grunn for enhver samtale", forteller Anne-Berit, og legger til at samtalen skal foregå i MIs ånd der samarbeid og likeverd står sentralt. Anne-Berit oppsummerer MI ånden på følgende måte; "MI er en dans – ikke en brytekamp".

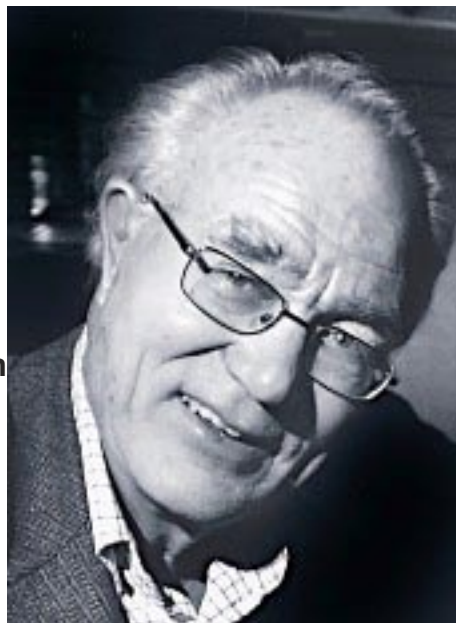
Anne-Berit Holden

“Å vere i livet” om Halldis Moren Vesaas

Olav Vesaas har møtt FOKO-folket en gang tidligere, den gangen snakket han om faren sin; Tarjej Vesaas. Nå var det livet til moren, Halldis Moren Vesaas, han delte med oss. Olav forteller vart og nært om en mor han har stor respekt for, han starter med å fortelle at forholdet til moren, var nærmest helt konfliktløst. Uansett hvor mye han hadde gransket tiden han delte med henne fant han verken konflikter eller noe generasjonsopprør.

Livet til Halldis er nærmest som et eventyr. Hun omgikk mange andre av våre store samtidige forfattere, Wilhelm Krag, Jakob Sande og Mikkjel Fønhus for å nevne noen. Hun reiste utenlands en periode og jobbet hos konsul Bakke i Sveits, alle som møtte henne ble preget av hennes vennlige og vakre vesen. Møtet med Tarjej satte dype spor, de møttes på Bygdeheimen og forholdet utviklet seg gjennom flere møter og stadig varmere følelser.

Olav snakker varmt om moren sin, og han tegner et vakkert bilde av en sterk kvinne og en dyktig forfatter. Hun var lyriker, den første kvinnelige lyrikeren i moderne tid og fortsatt regnet som vår kanskje fremste kjærlighetsdikter. De følelsesladde diktene hennes har rørt mange, og Olav delte diktet "Ord over grind" med seminardeltakerene.

Olav Vesaas

Ord over grind

*Du går fram til mi inste grind,
og eg går òg fram til di.
Innanfor den er kvar av oss einsam,
og det skal vi alltid bli.*

*Aldri trengje seg lenger fram,
var lova som gjalt oss to.
Anten vi møttest tidt eller sjeldan
var møtet tillit og ro.*

*Står du der ikkje ein dag eg kjem
felle det meg lett å snu
når eg har stått litt og sett mot huset
og tenkt på at der bur du.*

*Så lenge eg veit du vil koma i blant
som no over knastande grus
og smile glad når du ser meg stå her,
skal eg ha ein heim i mitt hus.*

Halldis Moren Vesaas

BILDER FRA FOKOSEMINARET

.....og vi hygger oss

Rekommandasjon nr R (89) 12

Vedtatt av Europarådets Ministerkomite den 13. oktober 1989 , under henvisning til Artikkel 15. b i Europarådets statutt.

- I det den tar i betraktning at retten til opplæring er fundamental;
- I det den tar i betraktning betydningen av opplæring i den enkeltes og samfunnets utvikling;
- I det den innser spesielt at en stor andel av fanger har hatt meget liten erfaring med vellykket opplæring, og derfor nå har mange behov for opplæring;
- I det den tar i betraktning at opplæring i fengsel hjelper til å gjøre fengslene mer humane og forbedre forholdene ved innesperring;
- I det den tar i betraktning at utdanning i fengsel er en viktig måte å lette fangens tilbakevending til samfunnet på;
- I det den erkjenner at i den praktiske anvendelse av visse rettigheter eller tiltak, i samsvar med de følgende rekommandasjoner, kan det være berettiget med forskjeller mellom dømtede fanger og fanger i varetekt;
- I det den tar hensyn til Rekommandasjon Nr R (87) 3 om Europeiske fengselsregler og Rekommandasjon Nr R (81) 17 om voksenopplæringspolitikk, anbefaler den medlems-statenes regjeringer å iverksette tiltak som erkjenner følgende:

1. Alle fanger skal ha tilgang til opplæring, som er forutsatt å bestå av klasseromsemner, yrkesopplæring, kreative og kulturelle aktiviteter, fysisk fostring og sport, sosial opplæring og muligheter for å bruke bibliotek;
2. Opplæring for fanger bør være lik opplæringen som tilbys lignende aldersgrupper utenfor fengslet, og tilbudet av æremuligheter for fanger bør være så vidt som mulig;
3. Opplæring i fengsel skal sikte mot å utvikle hele personen, idet man har i minnet hans eller hennes sosiale, økonomiske og kulturelle omgivelser;
4. Alle som er involvert i å administrere fengselssystemet og i driften av fengsler bør tilrettelegge og støtte opplæring så mye som mulig;
5. Opplæring bør ikke ha lavere status enn arbeid i fengselssystemet og fanger bør ikke tape økonomisk eller på annen måte på å delta i opplæring;
6. Alle anstrengelser bør gjøres for å oppmuntre fangen til å delta aktivt i alle aspekter av opplæringen;
7. Utviklingsprogram bør tilbys for å sikre at utdannede i fengslet tar i bruk formålstjenlige voksenopplæringsmetoder;
8. Spesiell oppmerksomhet bør vies fanger med særlige vansker og særlig de med lese- eller skriveproblemer;
9. Yrkesopplæring bør sikte mot en bredere utvikling av den enkelte, samtidig som man er følsom overfor trendene på arbeidsmarkedet;
10. Fanger bør ha direkte tilgang til et velforsynt bibliotek minst en gang per uke;
11. Fysisk fostring og sport for fanger bør understrekes og oppmuntres;
12. Kreative og kulturelle aktiviteter bør gis en viktig rolle siden slike aktiviteter har et særlig potensiale for å sette fanger i stand til å utvikle og uttrykke seg;
13. Sosial opplæring bør inkludere praktiske elementer som setter fangen i stand til å mestre dagliglivet i fengslet med henblikk på å lette hans tilbakevending til samfunnet;
14. Hvor det er mulig bør fanger få lov til å delta i opplæring utenfor fengslet;
15. Hvor opplæringen må finne sted inne i fengslet, bør samfunnet utenfor involveres så mye som mulig;
16. Tiltak bør settes i verk for å sette fanger i stand til å fortsette opplæringen etter løslatelse;
17. Midlene, utstyret og undervisningspersonalet som trengs for å sette fanger i stand til å motta hensiktsmessig opplæring bør gjøres tilgjengelig.ost: asbjornst.mailbox.as